

Labklājības ministrija

Ģimenes valsts politikas pamatnostādņu 2011. – 2017.gadam īstenošana

Labklājības ministrijas
Bērnu un ģimenes politikas departamenta
direktora vietniece Linda Liepa

2015.gada 8.aprīlis

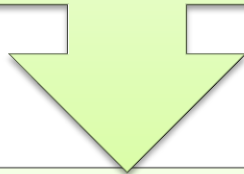

Labklājības ministrija

Ģimenes valsts politika

Ģimenes politikas plānošana

Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011.-2017.gadam (MK 18.02.2011 rīkojums Nr.65)

Rīcības plāns Ģimenes valsts politikas pamatnostādņu 2011.-2017.gadam īstenošanai 2012.-2014.gadā (MK 07.12.2012 rīkojums Nr.584)

Aktivitātes 2015.gada 1.pusgadā

Informatīvā ziņojuma par Rīcības plāna izpildi 2012.-2014.gadā sagatavošana un iesniegšana MK

Pamatnostādņu īstenošanas vidusposma novērtējuma sagatavošana un iesniegšana MK

Jauna rīcības plāna izstrāde 2015.-2017.gadam un iesniegšana MK

Labklājības ministrija

Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam

Virsmērķis

- Veicināt ģimeņu nodibināšanu, stabilitāti, labklājību un sekmēt dzimstību, kā arī stiprināt laulības institūciju un tās vērtību sabiedrībā

Galvenie rīcības virzieni

- Ģimenes dibināšana un laulība
- Ģimenes dzīves plānošana un bērna ienākšana ģimenē
- Atbalsts vecāku pienākumu īstenošanai
- Ģimenes stabilitāte
- Ārpusģimenes aprūpe

Labklājības ministrija

Rīcības plāns 2012.-2014.gadam: finansējums

Saskaņā ar valstī esošajiem konsolidācijas pasākumiem **līdz 2013.gadam** Rīcības plānā iekļautie uzdevumi bija jāīsteno **esošo valsts un pašvaldību budžeta līdzekļu ietvaros**

- Demogrāfisko lietu padomē panākta vienošanās, ka dažus no iekļautajiem pasākumiem, kas varētu prasīt papildus budžeta līdzekļus, īstenos līdz 2013.gadam institūciju budžetu ietvaros

Sākot ar 2013.gadu, katru gadu likumprojekta par valsts budžetu kārtējam gadam ietvaros var tikt izskatītas papildus finansējuma piešķiršanas iespējas

- Ar iesaistītajām institūcijām bija panākta vienošanās, ka **rīcības plānā 2012.-2014.gadā pasākumi**, kas paredzēs papildus finansējuma nepieciešamību, **netiks iekļauti**

Labklājības ministrija

Rīcības plāns 2012.-2014.gadam: galvenie īstenotie pasākumi I

1. Ģimenes dibināšana un laulība

- informatīvu materiālu un apmācību programmu sagatavošana personām, kuras gatavojas reģistrēt laulību dzimtsarakstu nodaļā
- sekmēts, lai bērni apgūtu un spētu pielietot praksē izglītības standartos paredzētās zināšanas, kas ir saistītas ar jautājumiem par ģimeni, laulību, tās lomu un nozīmīgumu
- samazināts valsts nodevas apmērs uzvārda maiņas pēc laulībām noformēšanai

2. Ģimenes dzīves plānošana un bērna ienākšana ģimenē

- Palielināts IIN atvieglojuma par apgādībā esošu personu apmērs 2013.gadā (113,83 EUR) un 2014.gadā (165 EUR)
- uzsākta galvojumu izsniegšana mājokļa iegādei ģimenēm ar bērniem
- īstenotas vairākas informatīvās kampaņas saistībā ar bērnu drošību un traumatisma mazināšanu
- valsts programmas bērna un ģimenes stāvokļa uzlabošanai ietvaros īstenota informēšanas kampaņa “Palīdzi bērnam izaugt!”, popularizējot adopciju
- veikti sabiedrības informēšanas pasākumi par seksuālās un reproduktīvās veselības jautājumiem, kā arī ar mērķi samazināt bērnu pakļaušanu pasīvajai smēķēšanai

Labklājības ministrija

Rīcības plāns 2012.-2014.gadam: galvenie īstenotie pasākumi II

3. Atbalsts vecāku pienākumu īstenošanai

- ieviests valsts atbalsts pirmsskolas izglītības iestāžu rindu likvidācijai, kā arī alternatīvs bērnu pieskatīšanas pakalpojums – bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēji
- pieaudzis «Ģimenei draudzīga komersanta» statusu ieguvušo uzņēmumu skaits
- nodrošināti mācību līdzekļi bērniem izglītības iestādēs
- izstrādāts likumprojekts par daudz bērnu ģimeņu definīcijas paplašināšanu
- izglītoti valsts un pašvaldību iestāžu speciālisti darbam ar bērniem (vardarbības atpazīšana, darbs ar bērniem ar uzvedības traucējumiem, viņu vecākiem)
- ieviestas nekustamā īpašuma nodokļa atlaides daudz bērnu ģimenēm

4. Ģimenes stabilitāte

- izglītoti speciālisti vardarbības atpazīšanai ģimenē
- izgatavoti informatīvi materiāli policijas darbiniekiem
- izstrādāta programma un apmācīti speciālisti vardarbību veikušu personu rehabilitācijas programmas īstenošanai
- ieviesta valsts apmaksāta rehabilitācija no vardarbības cietušām pilngadīgām personām

5. Ārpusģimenes aprūpe

- tiek veidotas «Jauniešu mājas»
- Sociālo pakalpojumu pamatnostādņēs 2014. – 2020. gadam (apstiprinātas MK 04.12.2013.) iekļauti vairāki pasākumi ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu un pakalpojumu sniedzēju atbalsta nodrošināšanai un kvalitātes uzlabošanai
- Valsts programmas bērna un ģimenes stāvokļa uzlabošanai aktivitātes, darbs pie deinsitucionalizācijas īstenošanas, informatīvi izglītojoši pasākumi speciālistiem un sabiedrībai kopumā

Labklājības ministrija

Vidusposma novērtējums: galvenie secinājumi I

Dzimstības pieaugums Latvijā vērojams jau trešo gadu pēc kārtas. Palielinās otro un trešo bērnu īpatsvars jaundzimušo kopskaitā. Ik gadu samazinās abortu, tai skaitā arī mākslīgo abortu skaits

Pēdējos trīs gadus **pamazām pieaug laulību skaits**, tomēr tikai nedaudz vairāk par pusi bērnu dzimst laulībā. Ik gadu samazinās to bērnu skaits, kuriem, reģistrējot dzimšanu, nav noteikta paternitāte

Ņemot vērā tendenci bērnus radīt arvien lielākā vecumā, **palielinās neauglības risks**. Statistikas dati par neauglības problēmas sastopamību Latvijā nav pieejami, bet saskaņā ar attīstīto valstu pieredzi neauglīgi ir apmēram 10-15% pāru. Kopš 2012.gada Latvijā ir uzsākta valsts apmaksāta neauglības diagnosticēšana un ārstēšanas programma, tomēr plānoto pakalpojumu skaits nespēj segt pieprasījumu pēc šiem pakalpojumiem

Augsti nabadzības rādītāji ģimenēm ar bērniem, īpaši daudzbērnu un nepilnajās ģimenēs. Nabadzības riska indekss mājāsaimniecībām ar apgādībā esošiem bērniem 2013.gadā bija 20.4% (valstī vidēji - 21.2%), nepilnajās ģimenēs - 41.1%, daudzbērnu ģimenēs – 27.7%

Būtiska ir **bērnu aprūpes nodrošināšana**, lai vecāki varētu atgriezties darbā pēc bērna kopšanas atvaļinājuma. Arī pēc 2016.gada jāturpina veicināt alternatīvo bērnu aprūpes pakalpojumu attīstību (t.sk. jāturpina darboties bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēju sistēmai). **Jāturpina valsts apmaksātu brīvpusdienu nodrošināšana**

Tupināma **atbalsta pilnveidošana mājoklim**, jo mājoklis ir būtisks faktors, ko ņem vērā, plānojot bērna ienākšanu ģimenē, un kas bremzē vēlmi migrēt uz ārvalstīm

Labklājības ministrija

Vidusposma novērtējums: galvenie secinājumi II

Pieaug mājās gūto bērnu traumatisma gadījuma īpatsvars. Mazi bērni (0 – 4 gadi) traumas biežāk guva mājās (2013.gadā - 86% jeb 432 gadījumi). Galvenais traumu iemesls ir nedroša vide un nepietiekamas vecāku prasmes. Latvijā būtu nepieciešami mērķtiecīgi bērnu traumu samazināšanas pasākumi, papildus izglītojot vecākus, bērnus un pedagogus

Ievērojams vardarbības gadījumu īpatsvars notiek mājās - aptuveni 80% no visiem fiksētajiem vardarbības gadījumiem pret bērniem un 40% no vardarbības gadījumiem pret sievietēm notiek ģimenēs. Ir ļoti svarīgi izglītēt gan speciālistus, gan plašāku sabiedrību par vardarbības ģimenē problemātiku, par vardarbības atpazīšanu un palīdzības iespējām

Pamazām **pieaug adoptēto bērnu skaits Latvijā**, tomēr ir nepietiekošs adoptētāju skaits, kas būtu gatavi adoptēt skolas vecuma bērnu, jo Latvijas adoptētāji galvenokārt izvēlas adoptēt vienu bērnu līdz 3 gadu vecumam bez ievērojamiem veselības traucējumiem, lielākoties meitenes

Diemžēl visiem bērniem nav iespējams **nodrošināt iespēju dzīvot ģimeniskā vidē** (pie aizbildņa vai audžuģimenē). 2013.gadā bērnu aprūpes iestādēs bija ievietoti 22% no visiem ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem

Lai mazinātu ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu skaitu, paredzēts: pilnveidot preventīvos pasākumus, mazinot bērna pamešanas novārtā vai neatbilstošas aprūpes risku; īstenot ESF 2014.–2020.gada plānošanas perioda ietvaros plānoto deinstitucionalizāciju; jauniešiem vecumā no 15 līdz 18 gadiem jābūt nodrošinātai iespējai uzturēties „jauniešu mājā”; ar ERAF finansējumu deinstitucionalizācijas plāna ietvaros bērnu sociālās aprūpes iestādes paredzēts pārveidot, ievērojot *Quality4Children* standartus – vienā grupiņā nepārsniedzot kopējo bērnu skaitu - 8 bērni (max 3 grupas iestādē); realizēt koncepcijā „Par adopcijas un ārpusģimenes aprūpes sistēmu pilnveidošanu” paredzētos pasākumus

Labklājības ministrija

Rīcības plāns 2015.-2017.gadam I

Pamatnostādnēs noteiktais **ģimenes valsts politikas virsmērķis** - veicināt ģimeņu nodibināšanu, stabilitāti, labklājību un sekmēt dzimstību, kā arī stiprināt laulības institūciju un tās vērtību sabiedrībā - **savu aktualitāti nav zaudējis**

Plāna izstrāde pamatā balstīta, **turpinot** iepriekšējā Rīcības plānā ietvertos **aktuālos pasākumus**, kā arī **ņemot vērā Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020.gadam** un valdības rīcības plānā ietvertos pasākumus

Atsevišķiem uzdevumiem konkrēti pasākumi netiek plānoti, jo tos paredzēs īstenot atbilstoši Sabiedrības veselības pamatnostādnēm 2014.-2020.gadam, Latvijas Tūrisma attīstības pamatnostādnēm 2014.-2020.gadam, koncepcijai „Par minimālā ienākuma līmeņa noteikšanu”, vai arī tie tiks ietverti, izstrādājot 2015.gadā Pamatnostādnes dzimumu līdztiesības īstenošanai un Pamatnostādņu „Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam” rīcības plānu 2015.-2017.gadam

Labklājības ministrija

Rīcības plāns 2015.-2017.gadam II

1. Ģimenes dibināšana un laulība

- Pārresoru koordinācijas centrs plāno veikt pētījumu par ierobežojumiem neregistrētā kopdzīvē dzīvojošiem partneriem
- turpinās darbs pie jautājuma par iesnieguma par laulības noslēgšanu elektronisku iesniegšanas iespēju
- kā īstenot praksē apmācību programmu personām, kuras gatavojas reģistrēt laulību dzimtsarakstu nodaļā
- mācību un metodisko līdzekļu izstrāde, lai veicināt izglītojamo izpratni par ģimeni un laulībām kā vērtību un atbildīga lēmuma pieņemšanu, nākotnē veidojot savu ģimeni

Labklājības ministrija

Rīcības plāns 2015.-2017.gadam III

2. Ģimenes dzīves plānošana un bērna ienākšana ģimenē

- IIN sistēmas pilnveidošana: iespējas ieviest diferencētu neapliekamo minimumu un paaugstināt atvieglojumus par apgādībā esošajiem bērniem; vērtēt iespēju paplašināt attaisnotajos izdevumos ietveramos izdevumus un palielināt attaisnoto izdevumu limitu
- mājokļa atbalsta sistēmas pilnveidošana ģimenēm, t.sk. ģimenēm ar trīs un vairāk bērniem
- īstenot koncepcijā «Par adopcijas un ārpusģimenes aprūpes sistēmu pilnveidošanu» atbalstītos pasākumus
- īstenot pasākumus bērnu traumatisma profilaksei, t.sk. pilnveidot mazu bērnu patronāžas (ārstniecības personu mājas vizītes) sistēmu
- vērtēt iespējas samazināt daudz bērnu ģimenēm nekustamā īpašuma nodokli un transportlīdzekļa nodokli
- turpināt darbu pie informācijas apmaiņas starp ārstniecības iestādēm un dzimtsarakstu nodaļām par bērna dzimšanas automātisku reģistrēšanu
- izvērtēt iespēju mikrouzņēmumos strādājošajiem vecākiem, kuri gūst arī citus ienākumus, piemērot atvieglojumus par apgādībā esošiem bērniem
- informatīvi pasākumi ar mērķi veicināt lēmumu par pirmā bērna radīšanu sievietēm pēc 35 gadu vecuma

Labklājības ministrija

Rīcības plāns 2015.-2017.gadam IV

3. Atbalsts vecāku pienākumu īstenošanai

- turpināt valsts apmaksātu brīvpusdienu nodrošināšanu arī 4.-6.klases skolēniem
- turpināms darbs pie «nauda seko bērnam» ieviešanas pirmsskolas izglītības iestādēs
- apzinātas iespējas par atlaižu kategorijas „daudz bērnu ģimenes” ieviešanu sabiedriskajā transportā (paplašinātas „ģimenes biļetes”)
- rast pastāvīgu risinājumu daudz bērnu ģimenes statusa apliecināšanai (daudz bērnu ģimeņu kartes)
- saglabāt daudz bērnu ģimenes statusu tikmēr, kamēr vecāku apgādībā ir vismaz trīs bērni (tai skaitā arī bērni vecumā no 18 - 24 gadiem, ja tie turpina mācīties)
- palielināt valsts apmaksāto slimības lapas dienu skaitu slima bērna kopšanas gadījumā
- nodrošināt asistenta pakalpojumu izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām, kuri integrēti vispārējās izglītības iestādēs
- nodrošināt informācijas publiskošanu par uzturlīdzekļu parādniekiem
- nodrošināt vecākiem iespēju saņemt valsts juridisko palīdzību bāriņtiesas pieņemtā lēmuma pārsūdzēšanai bērna tiesību un tiesisko interešu aizsardzības lietās

Labklājības ministrija

Rīcības plāns 2015.-2017.gadam V

4. Ģimenes stabilitāte

- turpināt īstenot dažādu jomu speciālistu apmācības bērnu tiesību aizsardzības jomā
- nodrošināt metodisko palīdzību un atbalstu bērnu tiesību aizsardzības un vardarbības profilakses jautājumos
- pievienoties Eiropas Padomes Konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvencija)
- nodrošināt psihologu konsultācijas ģimenēm ar bērniem krīzes situācijās

Labklājības ministrija

Rīcības plāns 2015.-2017.gadam VI

5. Ārpusģimenes aprūpe

- pilnveidot preventīvos pasākumus, mazinot bērna pamešanas novārtā vai neatbilstošas aprūpes risku
- īstenot ESF 2014.–2020.gada plānošanas perioda ietvaros plānoto deinstitucionalizāciju
- jauniešiem vecumā no 15 līdz 18 gadiem jābūt nodrošinātai iespējai uzturēties „jauniešu mājā”
- ar ERAF finansējumu deinstitucionalizācijas plāna ietvaros bērnu sociālās aprūpes iestādes paredzēts pārveidot, ievērojot *Quality4Children* standartus – vienā grupiņā nepārsniedzot kopējo bērnu skaitu - 8 bērni (max 3 grupas iestādē)
- realizēt koncepcijā „Par adopcijas un ārpusģimenes aprūpes sistēmu pilnveidošanu” paredzētos pasākumus

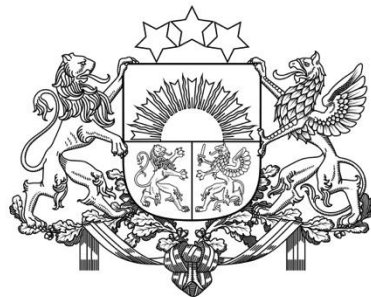
Labklājības ministrija

Priekšlikumu iesniegšana Rīcības plānam 2015.-2017.gadam

Aicinājums sniegt **konkrētus priekšlikumus**, skaidri un precīzi formulējot pasākumus un sagaidāmo rezultātu (atbilstoši plāna formai)

Termiņš priekšlikumu iesniegšanai - **17.aprīlis**

E-pasts **priekšlikumu iesniegšanai**: Kristine.Venta-Kittele@lm.gov.lv

Labklājības ministrija

Paldies!